

HÄCKFÅGELINVENTERING I LÖTEN 1974-1978

av

Åke Pettersson

I n l e d n i n g

Årets häckfågelinventering i Löten belägen i Västra Kvismaren var den femte i ordningen. År 1972 startades i länsstyrelsens regi ett restaureringsprojekt i området. Kvismare fågelstation fick därvid i uppdrag att inventera fågellivet för att notera förändringar i det häckande beståndet. Arealen på inventeringsområdet är 13 hektar inklusive vallområden.

Löten var tidigare en sankäng med videbuskage där vattennivån fluktuerade stort mellan åren beroende på om våröversvämningar inträffade eller ej. Vidtagna åtgärder har syftat till att få en stadigare högre vattennivå och minska vegetationen. I tabell 1 redovisas de viktigaste åtgärderna, som vidtagits efter själva restaureringsingreppet. För ytterligare information om åtgärder mm se SONDELL & THORSSELL (1974, 1975). En botanisk beskrivning av området har utförts av HYTTEBORN (1977).

I n v e n t e r i n g s m e t o d

Vid varje inventeringstillfälle har jag gått runt området, vilket normalt tagit en timma. Antalet inventeringar per säsong har varierat mellan 10 och 14. Registreringen av nattaktiva fåglar har skett vid 2 till 4 kvälls- och nattbesök. Tättingar och vadare har utvärderats enligt

Tabell 1. Åtgärder i Löten 1974-1978.

Tidpunkt	Typ av åtgärd
Våren 1974	Inpumpning av vatten, nivån sjönk snabbt p g a läckage.
Mars 1975	Bränning av torrare delar.
April 1975	Tätning av vallar och inpumpning av vatten.
Maj 1975	Inpumpning av vatten.
Juni 1976	Inpumpning av vatten.
Våren 1977	Ingen åtgärd. Kvismare kanal svämmade över vallarna och vattenfylldde området i mars månad.
Febr 1978	Nästan alla videbuskar avverkades och brändes, vilket innebär att Löten nu har karaktär av öppen sankäng.
April 1978	Kvismare kanal svämmade över vallarna.

ligt revirkarteringsmetoden (SVENSSON 1975). Det viktigaste häckningskriteriet för änder har varit antalet par före äggläggningen. Under ruvningstidens första hälft har antalet andrakar i området också varit till hjälp vid utvärderingen av antalet par. År 1978 genomfördes boräkning för sothöna, tidigare år har revirkarteringsmetoden använts.

R e s u l t a t

I tabell 2 redovisas resultaten av inventeringarna 1974-1978.

Tabell 2. Antal karterade fågelrevir i Lötén, Kvismaren, 1974-1978.

Art	1974	1975	1976	1977	1978
Gräsand	3	5	7	3	4
Kricka	3	0	1	2	4
Årta	0	0	1	2	5
Snatterand	2	3	2	2	1
Skedand	0	0	0	1	1
Knipa	1	1	0	2	0
Knölsvan	1	2	1	1	1
Rapphöna	0	0	1	0	0
Vattenrall	0	0	1	0	0
Rörhöna	0	1	0	0	1
Sothöna	2	3	3	7	17
Tofsvipa	4	1	2	0	0
M strandpipare	1	0	0	0	0
Enkelbeckasin	(11)	4	4	4	3
Rödspov	0	0	1	0	0
Grönbena	0	0	0	1	0
Rödbena	0	0	0	1	0
Fiskmås	1	0	0	0	1
Skrattmås	1	0	0	0	20
Fisktärna	1	1	0	1	0
Sånglärka	4	1	1	0	0
Kråka	1	0	0	0	0
Björktrast	1	0	0	0	0
Buskskvätta	4	2	4	3	2
Gräshoppsångare	0	0	2	0	1
Rörsångare	0	0	0	1	4
Sävsångare	9	9	14	15	11
Trädgårdssångare	1	0	0	0	0
Törnsångare	1	2	2	0	1
Lövsångare	0	0	1	0	0
Ängspiplärka	6	5	4	4	3
Sädesärta	0	1	0	0	0
Gulärta	9	6	7	7	4
Törnskata	0	0	0	0	1
Hämpling	0	4	2	2	0
Bofink	1	0	0	1	0
Gulspurv	2	2	1	1	1
Sävsparv	15	16	16	13	11
Summa änder	9	9	11	12	15
Summa vadare	(16)	5	7	6	3
Summa samtliga arter	85	69	77	74	97

Arter som ökat sedan första året är årtå, sothöna och rörsångare, medan minskning noterats för tofsvipa, sånglärka, ängspiplärka, gulärta, hämpling och sävsparv.

Antalet par änder ökade från 9 till 15. Årtå svarade för nästan hela ökningen, från inget par 1974 och 1975 till hela 5 par 1978.

Tofsvipan fanns 1974 i 4 par. Från 1976 finns 4 till 5 par tofsvipor häckande på åkrarna strax söder om Lötén. De besöker ofta inventeringsområdet för näringssök och de flyttar också ungarna dit efter kläckningen. Antalet par enkelbeckasiner 1974 är något osäkert på grund av dålig erfarenhet av arten. Det har under senare år visat sig att 4 till 5 enkelbeckasiner från maden norr om Kvismare kanal kan spela över Lötén. Grönben och rödben spelade flitigt i området under senare hälften av våren 1977, men häckning var inte trolig. Rödspon har under flera vårar setts proviantera i Lötén. Endast under 1976 var antalet registreringar tillräckligt stort för att det skulle bedömas som ett revir.

I slutet av maj 1978 etablerade sig i Lötén en skrattmåskoloni på 20 par. I mitten av juni övergavs kolonin av okänd anledning.

D i s k u s s i o n

Man måste vara försiktig vid bedömningar av förändringar i ett litet område. Första året blev också ur inventeringssynpunkt något av ett försöksår. Det finns dock skäl att kommentera några arters förändring med hänsyn till vattenstånd (se tabell 3) och andra biotopförändringar i området. Detta sker under antagandet att variationerna för arterna endast är lokala.

Kvismare kanal svämmade över vallarna till Lötén våren 1977 och 1978. Vattenståndet var i slutet av mars nära en meter över det normala och under senare hälften av april 0,3 m över medelvattenståndet. Arter som gynnats av detta är sothöna och årtå. Ängsmarksarter såsom tofsvipa

Tabell 3. Medelvattenstånd, meter över havet, i Lötén under våren 1974-1978.

År	15-30 april	1-15 maj	16-31 maj	1-15 juni
1974	22,35	22,29	22,23	22,26
1975	22,30	22,36	22,38	22,35
1976	22,24	22,22	22,17	22,22
1977	22,64	22,61	22,54	22,45
1978	22,65	22,55	22,48	22,44

sånglärka, ängsbiplärka, gulärta och sävsparv visar en minskning, vilket är naturligt då stora arealer låg under vatten åren 1977 och 1978.

Biotopen i Löten lämpade sig bäst för tofsvipa och sånglärka under de två första åren, då stora områden brändes och kort gräs erhöles på våren. En art som troligen gynnats av en på senare år tilltagande igenväxning är sävsångaren, som ökat från 9 till 15 par 1977. År 1978 skedde en minskning till 11 par, vilket kan ha berott på att nästan alla videbuskar togs bort under vintern. Sävsparvens minskning berodde nog delvis också på att buskarna försvann. Alla revir fanns 1978 längs vallarna, där småbjörkar fortfarande växte. År 1977 fanns 5 revir ute i området trots högt vattenstånd.

Med bladvassruggarnas tillväxt har rörsångarna ökat från 1 par 1977 till 4 par 1978. En fortsatt ökning är att vänta.

R e f e r e n s e r

- HYTTEBORN, H. 1977. Vatten- och vegetationsregleringsförsök i en del av V Kvismaren, Närke. Meddelande nr 10 från Växtbiologiska institutionen, Uppsala.
- SONDELL, J. & THORSSELL, S. 1974. Naturvårdsåtgärder i Kvismaren 1973. I Verksamheten vid Kvismare fågelstation 1973, s 37-40. Örebro.
- SONDELL, J. & THORSSELL, S. 1975. Naturvårdsåtgärder i Kvismaren 1974. I Verksamheten vid Kvismare fågelstation 1974, s 30-34. Örebro.
- SVENSSON, S. 1975. Handledning för Svensk Häckfågeltaxering. Lund.